

Sygn. akt VIII GC 239/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Jacek Wojtycki

Protokolant: sekr. sąd. Marzena Karpińska

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2022 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w B.

przeciwko (...) w S. o zapłatę

1. utrzymuje w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w postępowaniu nakazowym w dniu 7 września 2021 r. (sygn. akt VIII GNc 297/21) w całości;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem zarzutów.

Sygn. akt VIII GC 239/21

UZASADNIENIE

Powód (...) z siedzibą w B. wniósł pozew przeciwko pozwanemu (...) z siedzibą w W., w którym domagał się zasądzenia kwoty 169.254,15 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 lipca 2021r. do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że strony zawarły dwie umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. - jedna dla budynku przy ul. (...), a druga przy ul. (...) w G., na podstawie których powód dokonał na rzecz pozwanego sprzedaży z montażem systemów parkingowych szczegółowo opisanych w załącznikach do umowy w łącznej cenie 1.611.500 zł netto (570.300 zł i 1.041.200 zł), tj. 1.982.145 zł brutto. Powód wskazał, że dokonał dostawy przedmiotu umowy wraz z montażem, co zostało – w ocenie powoda potwierdzone protokołami zdawczo – odbiorczymi z dnia 18 marca 2021r. i 22 marca 2021r. bez jakichkolwiek uwag ze strony pozwanego. Powód podkreślił, że zgodnie z umową wystawił on faktury VAT zaś pozwany zapłacił kwotę 1.644.636,70 zł brutto i był w zwłoce z zapłatą kwoty 338.508,30 zł. Powód zaznaczył, że w związku z powyższym strony zawarły porozumienie w dniu 16 czerwca 2021r., w którym pozwany uznał cały swój dług wobec powoda oraz zadeklarował spłatę w dwóch równych ratach po 169.254,15 zł. Powód zaznaczył, że pierwszą ratę pozwany wpłacił na rzecz powoda w dniu 5 lipca 2021r., natomiast drugą ratę zobowiązał się wpłacić do dnia 15 lipca 2021r.. W związku z brakiem zapłaty, pełnomocnik powoda pismem z dnia 22 lipca 2021r. wezwał pozwanego do zapłaty. Pozwany w wyznaczonym terminie nie zapłacił należności.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 7 września 2021r. wydanym w sprawie o sygn. akt VIII GNc 297/21 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy orzekł zgodnie z żądaniem pozwu oraz rozstrzygnął o kosztach procesu.

W zarzutach od powyższego nakazu zapłaty pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości, oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany wskazał, że nie istnieje zobowiązanie powoda na skutek złożonego w piśmie z dnia 10 sierpnia 2021r. oświadczenia o potrąceniu. Pozwany zaznaczył, że strony niezależnie od umów zawartych w 2019r., strony zawarły w dniu 22 marca 2021r. kolejną umowę o praktycznie takim samym zakresie jak w przedmiotowej sprawie, jednak dotyczącą innych budynków budowanych przez pozwanego. Pozwany wskazał, że w treść tej umowy rozumie w ten sposób, że w przypadku opóźnienia w zapłacie, powód nie miał obowiązku wykonywania umowy w zakresie czynności opisanych § 4 ust. 1 lit. b- d., zaś terminy tam określone ulegały automatycznemu przedłużeniu proporcjonalnie do terminu opóźnienia – bez konieczności ich odrębnego ustalania jakimikolwiek porozumieniami. W ocenie pozwanego, w sytuacji w której powód nie odstąpiwszy od umowy odmawiał jednak przystąpienia do jej wykonania, a z przyczyny droższych materiałów – pozwany pismem z dnia 10 sierpnia 2021r. odstąpił od umowy z dnia 22 marca 2021r. zawartej z powodem oraz zażądał zapłaty kary umownej w kwocie 164.400 ,00 zł i złożył oświadczenie o jej potrąceniu ze skutkiem na dzień 18 sierpnia 2021r.

Powód w replice na zarzuty pozwanego podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Powód wskazał m.in., że kwestionuje on skuteczność zarzutu potrącenia oraz zarzutu nieistnienia zobowiązania. Powód wyjaśnił, że jego wierzytelność wynika z umów sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. zaś wierzytelność pozwanego z umów sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 marca 2021r. W ocenie powoda podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność powoda. Wobec tych okoliczności potrącenie dokonane przez pozwanego jest nieskuteczne.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 2 sierpnia 2021r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy wydał postanowienie o wpisaniu do rejestru m.in. wpisu o połączeniu powodowej spółki (...) z siedzibą w B. jako spółki przejmującej ze spółką (...) z siedzibą w B. jako spółką przejmowaną w trybie art. 492§ 1 pkt. 1 k.s.h., tj. poprzez przeniesienie całego majątku spółki (...) z siedzibą w B. na powodową spółkę. Wobec tego na powoda przeszły wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej (...) z siedzibą w B.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 2 sierpnia 2021r. –k. 11- 12 akt, KRS powoda – k. 13 -14 akt, (...) z siedzibą w B. – k. 20- 34 akt)

Powód (...) z siedzibą w B. wraz z pozwanym (...) z siedzibą w W. zawarł dwie umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r., jedna dla budynku przy ul. (...), a druga przy ul. (...) w G., na podstawie których powód dokonał na rzecz pozwanego sprzedaży z montażem systemów parkingowych szczegółowo opisanych w załącznikach do umowy w łącznej cenie 1.611.500 zł netto (570.300 zł i 1.041.200 zł) tj. 1.982.145 zł brutto.

(dowód: dwie umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. – k. 15 -19 akt, k. 20 – 34 akt, oraz k. 35- 39 akt, k. 40 – 54 akt, aneks nr (...) do umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. – k. 57 akt)

Powód dokonał dostawy przedmiotu umowy wraz z montażem, co zostało –potwierdzone protokołami zdawczo – odbiorczymi z dnia 18 marca 2021r. i 22 marca 2021r. bez jakichkolwiek uwag ze strony pozwanego.

(dowód : protokół zdawczo – odbiorczy z dnia 18 marca 2021r. – k. 55 akt, protokół zdawczo – odbiorczy z dnia 22 marca 2021r. – k. 56 akt)

Wobec powyższych okoliczności oraz zgodnie z umową powód wystawił następujące faktury VAT:

- faktura VAT nr (...),

- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...),
- faktura VAT nr (...).

(dowód: faktury VAT – k. 58- 67 akt)

Pozwany zapłacił jedynie część kwoty tj. 1.644.636,70 zł brutto i był w zwłoce z zapłatą kwoty 338.508,30 zł.

(dowód: potwierdzenia wpłat – k. 68 – 74 akt)

W związku z powyższym, strony zawarły porozumienie w dniu 16 czerwca 2021r., na mocy którego pozwany uznał cały swój dług wobec powoda oraz zadeklarował spłatę w dwóch równych ratach po 169.254,15 zł. Powód zaznaczył, że pierwszą ratę pozwany wpłacił na rzecz powoda w dniu 5 lipca 2021r., natomiast drugą ratę zobowiązał się wpłacić do dnia 15 lipca 2022r..

W związku z brakiem zapłaty pełnomocnik powoda pismem z dnia 22 lipca 2021r. wezwał pozwanego do zapłaty. Jednak powód podał, że pozwany w wyznaczonym terminie nie zapłacił należności.

(dowód: potwierdzenia wpłat – k. 68 – 74 akt, porozumienie z dnia 16 czerwca 2021r. – k. 75- 76 akt)

Niezależnie od zawarcia powyższych, dwóch umów z 2019r., pozwany z powodem zawarł w dniu 22 marca 2021r. umowę o podobnym przedmiotowym zakresie, jednakże dotyczących innych budynków. Na skutek sporu dotyczącego wykonania tejże umowy, pozwany pismem z dnia 10 sierpnia 2021r. złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 22 marca 2021r. oraz zażądał kary umownej w kwocie 164.400,00 zł w terminie do 17 sierpnia 2021 r.

Ponadto pozwany tym samym pismem z dnia 10 sierpnia 2021r. złożył powodowi oświadczenie o potrąceniu kary umownej z wierzytelnością powoda objętą niniejszym powództwem – „ w przypadku braku uiszczenia wskazanej kwoty w ww. terminie, zgodnie z postanowieniami art.498 i 499 k.c. niniejszym pod warunkiem jej wcześniejszego nieuiszczenia oraz pod warunkiem upływu ww. terminu, składam oświadczenie o potrąceniu przysługującej spółce należności w kwocie 164.400 zł. z Państwa wierzytelnością w kwocie 169.254,15 zł ze skutkiem dzień 18 sierpnia 2021 r.”

(dowód: umowa sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 marca 2021r. wraz z załącznikami – k. 104 – k. 139 akt, pismo z dnia 18 czerwca 2021r. – k. 140 -141 akt, pismo z dnia 22 czerwca 2021r. – k. 142 akt, pismo z dnia 23 czerwca 2021r. – k. 143 akt, pismo z dnia 14 lipca 2021r. – k. 144- 146 akt, pismo z dnia 30 lipca 2021r. – k. 147 akt, pismo z dnia 2 sierpnia 2021r. – k. 148 akt, pismo z dnia 2 sierpnia 2021r. – k. 149 - 150 akt, pismo z dnia 4 sierpnia 2021r. – k. 151 akt, pismo z dnia 6 sierpnia 2021r. – k. 152 – 153 akt, pismo z dnia 9 sierpnia 2021r. – k. 154 akt, pismo z dnia 10 sierpnia 2021r. – k. 155 – 156 akt, oświadczenie o kompensacie z dnia 10 sierpnia 2021r. – k. 157 akt, nota obciążeniowa NO/01/08/2021 – k. 158 - 159 akt, pismo z dnia 12 sierpnia 2021r. – k. 160 akt, pismo

z dnia 19 sierpnia 2021r. – k. 161 akt, pismo z dnia 23 sierpnia 2021r. – k. 162 akt a także pisma na k. 191 – 211 akt oraz k. 218 – 219 akt, dokumentacja fotograficzna – k. 212 -217 akt)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów przedstawionych przez strony, które nie budziły wątpliwości Sądu, co do swej autentyczności.

Sąd Okręgowy postanowił na podstawie art. 235² § 5 pkt. 2 i 5 k.p.c. pominąć dowody zgłoszone przez strony poza dowodami z dokumentów, gdyż te były wystarczające do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Pominięciu podlegały dowody zgłoszone przez powoda w postaci: dowodu z zeznań świadka D. S. i świadka K. D. (zob. k. 4 akt) oraz dowody zawnioskowane przez pozwanego w postaci: przesłuchania stron oraz świadka T. D. i A. N. (k. 88 akt), albowiem w ocenie Sądu Okręgowego zeznania świadków oraz stron miałyby wykazać jedynie fakty, które zostały wykazane za pomocą dokumentów przedstawionych przez strony, a co za tym idzie nieistotne, ponadto w istocie rzeczy ich przeprowadzenie doprowadziłoby do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania w przedmiotowej sprawie.

Jednocześnie podkreślić należy, że przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy miał na uwadze treść art. 233 § 1 k.p.c., zgodnie, z którym Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału z uwzględnieniem zasad logiki i doświadczenia życiowego.

Przechodząc do omówienia przedmiotowej sprawy wskazać trzeba, że okolicznością bezsporną między stronami było zawarcie w dniu 22 stycznia 2019r. dwóch umów sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego, jedna dla budynku przy ul. (...), a druga dla budynku przy ul. (...) w G.. Bezsporna jest także wysokość żądania powoda, które to opiera się na wymienionych powyżej umów. Wreszcie bezsporne, w ocenie Sądu jest to, że strony zawarły w dniu 22 marca 2021r. kolejną umowę o praktycznie takim samym przedmiotowym zakresie, lecz dotyczących innych budynków budowanych przez pozwanego. Jednakże na skutek sporów dotyczących wykonania tejże umowy, pozwany pismem z dnia 10 sierpnia 2021r. złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 22 marca 2021r. oraz zażądał kary umownej w kwocie 164.400,00 zł. i złożył powodowi oświadczenie o potrąceniu tejże kary umownej z wierzytelnością powoda objętą niniejszym powództwem. Powód zakwestionował istnienie tej wierzytelności – co do zasady i wysokości, wierzytelność ta, wynikająca z innego stosunku prawnego niż należność dochodzona pozwem wobec tego jest sporna. Pozwany broniąc się przed żądaniem powoda sformułowanym w przedmiotowej sprawie podniósł, że doszło do skutecznego potrącenia jego wierzytelności w kwocie z tytułu kary umownej w kwocie 164 400 zł z wierzytelnością powoda dochodzoną pozwem i zgłosił zarzut „nieistnienia zobowiązania powoda dochodzonego w niniejszym postępowaniu” (vide twierdzenia z zarzutów – k. 88 akt). Już na wstępie należy zauważyć, że nawet gdyby wcześniej złożone oświadczenie materialnoprawne miałyby wyrzucić zamierzony skutek to dotyczyć mogło kwoty 164 400 zł a powód pozwem dochodził kwoty 169 254,15 zł- z niezrozumiałych powodów pozwany w tej sytuacji zaskarżył w całości wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Prima facie należy wskazać, że w zaistniałych okolicznościach, mając na uwadze stanowiska stron, główną kwestią wymagającą rozstrzygnięcia była ocena skuteczności dokonania potrącenia wierzytelności pozwanego z wierzytelnością powoda objętej niniejszym pozwem. W ocenie Sądu Okręgowego nie można zgodzić się z pozwanym, że na skutek oświadczenia złożonego przez niego w piśmie z dnia 10 sierpnia 2021r. przysługiwała mu wierzytelność z tytułu kary umownej na podstawie umowy z dnia 22 marca 2021r. Nie ma racji także pozwany twierdząc, że tę wierzytelność skutecznie potrącił z wierzytelnością powoda, którą to powód dochodzi w niniejszym postępowaniu.

W pierwszej kolejności podnieść należy, że zdaniem Sądu w obecnym stanie prawnym oraz w przedmiotowej sprawie – wbrew twierdzeniom pozwanego – znajduje zastosowanie art. 203¹ k.p.c. Zgodnie z jego treścią podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność

dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego.

W powyższym zakresie wyjaśnić trzeba, że zarzut potrącenia należy do środków obrony pozwanego i zaliczany jest do zarzutów o charakterze merytorycznym (materialnym) (por. uchwała SN z 13.10.2005 r., III CZP 56/05, OSNC 2006/7–8, poz. 119, oraz wyrok SN z 17.10.2012 r., I CSK 56/12, LEX nr 1232595). Celem zarzutu potrącenia jest w istocie zgłoszenie twierdzenia, że na skutek zdarzenia w postaci złożenia oświadczenia o potrąceniu doszło do umorzenia wzajemnych wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (por. wyroki SN: z 7.05.2004 r., I CK 666/03, OSNC 2005/5, poz. 86; z 7.11.2008 r., II CSK 243/08, LEX nr 560544; z 28.10.2016 r., I CSK 687/15, LEX nr 2188611; zob. również postanowienia SN: z 22.01.2014 r., III CZ 67/13, LEX nr 1463885; z 30.08.2018 r., V CSK 143/18, LEX nr 2539882).

W poprzednio obowiązującym stanie prawnym skuteczność zarzutu potrącenia uzależniona była od prawidłowości jego dokonania z punktu widzenia prawa materialnego. Brak było bowiem regulacji procesowej do tego zarzutu się odnoszącej. Jednakże wprowadzono przepis, który normuje tę instytucję jako zarzut procesowy, a zatem w obecnym stanie prawnym skuteczność tego zarzutu (jako procesowego) ograniczona jest jedynie do tych przypadków, które objęte są dyspozycją art. 203¹ k.p.c. Tym samym niewykluczone jest, iż w konkretnej sytuacji zarzut ten, jako procesowy, okaże się nieskuteczny, pomimo iż samo oświadczenie o potrąceniu będzie złożone skutecznie i wywoła skutki materialnoprawne. Taką sytuację ustawodawca dopuszcza, czego skutkiem jest stosowna zmiana wprowadzona w art. 840 k.p.c. (O. Piaskowska. Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz. Opublikowano: LEX/el. 2021).

Natomiast skuteczność tego twierdzenia uzależniona jest od spełnienia przesłanek formalnych i materialnych. Do pierwszych zalicza się udowodnienie, że oświadczenie o potrąceniu zostało złożone w sposób pozwalający na dotarcie do adresata, zgłoszenie zarzutu potrącenia w procesie w wymaganym terminie i w wymaganej formie w postępowaniu, w którym zarzut taki jest dopuszczalny. Do przesłanek materialnych należy zaliczyć wykazanie, że pozwanemu przysługiwała wierzytelność wzajemna, która została potrącona. Niespełnienie przesłanek formalnych powoduje pominięcie twierdzenia o potrąceniu i nierozpoznanie zarzutu. Niespełnienie przesłanek materialnych skutkuje nieuwzględnieniem żądania oddalenia powództwa z powodu wygaśnięcia wierzytelności powoda (tak słusznie w doktrynie M. Manowska. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I, wyd. IV, Opublikowano: WKP 2021).

W ocenie Sądu Okręgowego z analizy całego zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że w przedmiotowej sprawie nie zostały spełnione przesłanki formalne, co spowodowało pominięcie tego zarzutu o potrąceniu. Co więcej zdaniem Sądu nie zostały także spełnione przesłanki materialne.

Niezależnie od tego, czy oświadczenie woli o potrąceniu zostało złożone wcześniej, czy łącznie z zarzutem potrącenia, zarzut procesowy może zostać podniesiony tylko wówczas, gdy wierzytelność objęta potrąceniem wynika z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda. Natomiast w przypadku, gdy wierzytelność ta wynika z innego stosunku prawnego, to wówczas może być przedmiotem zarzutu potrącenia jedynie pod dwoma warunkami, a mianowicie: jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać trzeba, że wierzytelność powoda wynika z umów sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. (zob.: dwie umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. – k. 15 -19 akt, k. 20 – 34 akt, oraz k. 35-39 akt, k. 40 – 54 akt, aneks nr (...) do umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 stycznia 2019r. – k. 57 akt) zaś wierzytelność wskazywana przez pozwanego dotyczy umowy sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 marca 2021r. (zob.: umowa sprzedaży, dostawy oraz montażu systemu parkingowego z dnia 22 marca 2021r. wraz z załącznikami – k. 104 – k. 139 akt). Wobec tego wierzytelności wynikają z innych stosunków prawnych – co jest okolicznością bezsporną w przedmiotowej sprawie.

W tym stanie należy przejść do rozstrzygnięcia czy wierzytelność będąca z innego stosunku jest niesporna oraz czy została uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. W ocenie Sądu Okręgowego, na gruncie niniejszej sprawy oba te warunki również nie zostały spełnione.

Odnosząc się do tego pierwszego warunku należy podkreślić, że wierzytelność niesporna to wierzytelność niekwestionowana przez żadną ze stron. Taka sytuacja ad casum nie zachodzi. Z analizy akt sprawy, przedstawionych dokumentów, a w szczególności ze stanowisk zaprezentowanych przez obie strony w toku niniejszego postępowania jednoznacznie wynika, że wierzytelność pozwanego z kary umownej przedstawiona do potrącenia przez pozwanego jest między stronami sporna, taka była od samego początku – od chwili jej sformułowania.

W zakresie drugiego warunku, należy podnieść, że dokumentem w znaczeniu materialnego, ale i procesowego prawa cywilnego jest każdy nośnik, który umożliwia zapoznanie się z zawartą na nim informacją. Uprawdopodobnienie przy tym, w odróżnieniu od udowodnienia, nie daje pewności co do prawdziwości określonych twierdzeń. Celem jest bowiem uwiarygodnienie, istnienie uzasadnionej podstawy przypuszczenia, że określony stan istnieje. Dokument we wskazanym wyżej znaczeniu powinien dodatkowo nie pochodzić wyłącznie od pozwanego. Pozostaje zatem rozważyć, jakich dokumentów dotyczy ten zapis. Pochodzenie dokumentu należy wiązać z jego wystawcą, tj. „autorem” (np. w przypadku faktury będzie to jej wystawca). Sformułowanie „dokument nie pochodzący wyłącznie od pozwanego” sugeruje, iż jego wystawcą powinien być nie tylko pozwany, ale pozwany i co najmniej jeden inny podmiot. Wydaje się bowiem, że celem ustawodawcy było, aby pozwany nie był jedynym wystawcą dokumentu lub dokumentów, które służą właśnie jemu do uprawdopodobnienia prawidłowości podniesionego zarzutu potrącenia, co w pewnym stopniu wpływać może na ich wiarygodność. Wskazana przesłanka powinna być zatem rozumiana szeroko i obejmować swoim zakresem także te dokumenty, które wystawił pozwany, lecz na których znajduje się także oświadczenie innego podmiotu, np. faktura, na której powód potwierdził odbiór towaru. Taka wykładnia tego przepisu nie powinna doprowadzić w praktyce do prób jego obejścia poprzez przedstawianie dokumentów zawierających jedynie oświadczenia osób trzecich potwierdzające istnienie wierzytelności. Musi być bowiem spełniona pierwsza przesłanka, tj. dokument powinien uprawdopodobnić istnienie potrącanego wierzytelności. (O. Piaskowska. Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz. Opublikowano: LEX/el. 2021).

W świetle powyższych rozważań wskazać trzeba, że pozwany na potwierdzenie skuteczności potrącenia przedłożył przez siebie jedynie umowę z dnia 22 marca 2021r., którą to w ocenie Sądu Okręgowego nie można uznać za wystarczającą do wskazanego wyżej uprawdopodobnienia – wobec braku innych dokumentów – do uprawdopodobnienia potrącanego wierzytelności pozwanego.

Zatem wobec powyższych rozważań należy wskazać, że w przedmiotowej sprawie nie zostały spełnione wskazane przesłanki formalne zarzutu potrącenia z art. 203¹ kpc, czego konsekwencją musiało być pominięcie zarzutu o potrąceniu.

Niemniej jednak wskazać też trzeba, że w oświadczeniu o potrąceniu, które zostało zawarte w piśmie z dnia 10 sierpnia 2021r. (zob. k. 155 akt) pozwany posługuje się twierdzeniem o następującej treści: „ w przypadku braku uiszczenia wskazanej kwoty w terminie, zgodnie z art. 498 i art. 499 k.c. pod warunkiem jej wcześniejszego nieuiszczenia oraz pod warunkiem upływu terminu składam oświadczenie o potrąceniu przysługującej spółce należności w kwocie 164.400 zł z Państwa wierzytelnością w kwocie 169.254,15 zł ze skutkiem na dzień 18 sierpnia 2021r. w wyniku którego Państwa wierzytelność z ww. dniem ulegnie umorzeniu w zakresie kwoty 164.400 zł., pozostając nieumorzona co do kwoty 4854,15 zł”. Analizując treść tego pisma, Sąd Okręgowy uznał, że pozwany podjął próbę dokonania potrącenia pod warunkiem, gdzie wierzytelność w chwili składania materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu nie była wymagalna.

Tymczasem słusznie w orzecznictwie jednoznacznie wskazuje się, że oświadczenia woli o potrąceniu nie można złożyć pod warunkiem (zarówno zawieszającym, jak i rozwiązującym) oraz z zastrzeżeniem terminu z uwagi na

konstytutywny (kształtujący) charakter oświadczenia o potrąceniu, ani przed terminem wymagalności roszczenia (vide m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2013r., I ACa 849/13, LEX nr 1500793).

Ponadto nie może budzić wątpliwości także, że nie wywołuje żadnego skutku złożenie oświadczenia o potrąceniu niewymagalnej wierzytelności. Oznacza to, że potrącający powinien złożyć oświadczenie po ziszczeniu się tej przesłanki, a jeśli dokonał tego we wcześniejszym czasie musi złożyć ponowne oświadczenie. Wskazane połączenie w tym zarzucie elementów procesowych i materialnoprawnych przemawia za przyjęciem, że brak jednego z tych elementów powoduje bezskuteczność podjętej czynności, a możliwość jej konwalidowania, jako jednostronnej czynności prawnej, jest wyłączona (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2012 r., III CSK 317/11).

Ponadto, jak już wskazano, nie można zgodzić się z argumentacją podniesioną przez pozwanego, co do tego, że skoro złożył on oświadczenie o potrąceniu pismem z dnia 10 sierpnia 2021r., to wówczas nie ma zastosowania przepis art. 203¹ k.p.c. w przedmiotowej sprawie. Dla skuteczności zarzutu potrącenia w toku procesu, w obecnym stanie prawnym, należy zgłosić zarzut z art. 203¹ k.p.c., może on przy tym być połączony ze złożeniem materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu, jak i może dotyczyć (odwoływać) się do oświadczenia o potrąceniu złożonego wcześniej, jeszcze przed wszczęciem procesu.

Otóż, celem procesowym zarzutu potrącenia jest rozpoznanie przez sąd skutków materialnych oświadczenia o potrąceniu. Nie należy utożsamiać zarzutu potrącenia z oświadczeniem woli o potrąceniu. Za pomocą procesowego zarzutu potrącenia pozwany może powołać się na potrącenie (oświadczenie woli), jakie nastąpiło w przeszłości. Zarzut potrącenia może też być połączony z oświadczeniem woli o potrąceniu, jeżeli oświadczenie to nie zostało uprzednio złożone (tak słusznie w doktrynie m.in. A. Torbus [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, t. 1, red. T. Zembruski, Warszawa 2020, art. 203¹ k.p.c.).

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy uznał, że na gruncie obecnego stanu prawnego musi być zgłoszony zarzut formalny na podstawie art. 203¹ k.p.c., nawet jeśli oświadczenie woli o potrąceniu zostało złożone w przeszłości.

Mając powyższe na względzie oraz fakt nieskutecznego zarzutu potrącenia Sąd Okręgowy uznał, że kwestie sporne dotyczące umowy w dniu 22 marca 2021r. nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

W tym stanie rzeczy, wobec braku uregulowania przez pozwanego wymagalnej należności (zapłata umówionego w umowie wynagrodzenia) przysługującej powodowi dochodzonej pozwem (nie kwestionowanej co do zasady i wysokości – zgłoszono wyłącznie zarzut potrącenia, który nie był skuteczny; samo roszczenie i jego wysokość znajdowało jednocześnie oparcie w umowie, dokumentach w postaci faktur a przede wszystkim w zawartym porozumieniu – uznaniu długu przez pozwanego) Sąd Okręgowy utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w postępowaniu nakazowym w dniu 7 września 2021r. (sygn. akt VIII GNc 297/21) – art. 627 k.c., 917 k.c. w zw. z art. 493§4 k.p.c., w zakresie odsetek, co również nie było kwestionowane, z uwzględnieniem zawartej pomiędzy stronami porozumienia (ugody) – drugą ratę (kwota dochodzona pozwem) pozwany miał wpłacić do 15 lipca 2021 r.

Zaś o kosztach procesu (punkt II wyroku) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. – zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy oraz na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Przy czym, Sąd Okręgowy miał na uwadze przyznane już koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu nakazowym, wobec tego zasądził dalszą kwotę 1800 zł (5400 zł – 3600 zł) tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego wniesieniem zarzutów.